

Historia de gumma Indica anteasthmatica, antehydrica, et antepodagrica. / Zacchariæ à Puteo Feltrensis medici Physici, ac academici Veneti, cui additur disceptatio. An prædicta gumma sit liquor concretus alicuius stirpis lactinosæ, & eiusdem Scamoneæ sit speciei, vel alicuius, a gumma arboris. An Micciocan, & Salapa sint harum regionum Brioniæ. An in hystericis affectibus odorata, nempè muscum, & ambram per os exhibere conueniant.

Contributors

Puteo, Zaccharias, active 1611.
Imberti, Iseppo

Publication/Creation

Venetiis, MDC. XXVIII : Apud Iosephum de Imbertis, [1628]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/s6636tmc>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

London 1685 f.

HISTORIA
DE GUMMA INDICA
ANTEASTHMATICA,
ANTEHYDROPICA, ET ANTEPODAGRICA.

Zacchariæ à Puteo Feltrensis Medici Physici, ac
Academici Veneti,

Cui additur Disceptatio.

An prædicta Gumma fit liquor concretus alicuius stirpis lacticinosaë,
& eiusdem Scamoneæ sit speciei, vel alicuius, a gumma arboris.
An MICCIOCAN, & SALAPA sint harum Regionum Brioniaë.
An in hysteriis affectibus odorata, nempe MUSCVM, & AMBRAM
per os exhibere conueniant.

AD ALBERTVM STECCHINVM
ad Insigne Strutiocameli Pharmacopeum Eruditiss.

SVPERIORVM PERMISSV.

V E N E T I I S, MDC. XXVIII.

Apud Iosephum de Imbertis.

BRITISH MUSEUM
SALE DUPLICATE
I 7 8 7

ALBERTO STECCHINO

COMPATRI, ET AMICO

CARISSIMO.

ZACCHARIAS A' PVTHEO

Medicus Physicus S. D.

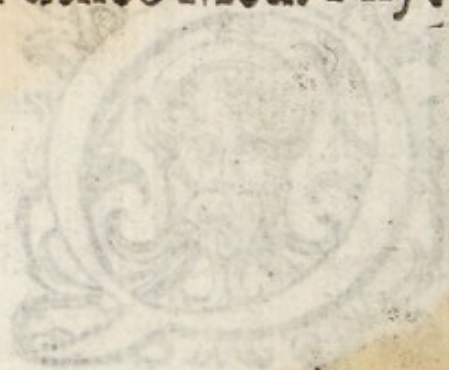
VAMVIS longa profectò (Cõ-
pater Carissime) literarum in-
tercapedo ; ac silentium inter-
positum fuerit, nihilominus cõ-
sueto amore te prosequutus sũ,
sicuti per antea faciebam, ideò

ex hoc meo silentio multam fidem potius, quàm
amoris mei defectum cognoscere poteris, sicuti il-
lud idem à te prouenire minimè defido, & præci-
puè mea ægritudo à qua superioribus mensibus fui
correptus, fuit in causa, quod libros, calamumque
deserere coactus fuisssem, à qua demum (Deo lar-
giente) subleuatus Historiam de Gumma Indica
Anteassthmatica, antehydropica, & antepodagri-
ca, ac de ipsius facultatibus ex meis obseruationi-
bus per plures annos de ipsa habitis scripsi, quam
tibi veluti amico inter alios carissimo trado, & di-

co, sperans te solita tua illaritate eam suscipere, si-
cuti meas lucubrationes facere assueueras, & me
consueto tuo amore prosequi curabis; & quando
Paulo tuo Filio dilecto, Iuueni omnium literarum
genere versatissimo nomini meo salutem dices, &
frustulum prædictæ gumme quamprimum mihi tra-
des, pergratum mihi erit. Vale.

Feltria Idibus Augusti. 1627.

Tuus Zaccharias à Putheo Med. Phy.

DE GUMMA INDICA ANTHEASTHMATICA,

Antehydropica, & Antepodagrica.

*H*OC modo hanc Gummam nuncupo, & nomino, ob eius admirabiles facultates, quas possidet aduersus asthma, hydropes, atque podagram, quæ ex Indijs Occidiuis, et præcipuè ex Regno Perù profectò transuehitur; Crocei est coloris, et facillimè in aliquo liquore dissoluitur ad gummae arabicæ similitudinem, nihilominus non est adeò diaphana, & perlucida ueluti ipsa, sed opatior, densiorque reperitur; Omni odore, ac sapore caret, & dum in ore detinetur, non austera, non acerba, non acida, non amara, nõ salsa, non acris, sed insipida persentitur, & ex ea salua, præterquã facillimè redditur crassa, redditur quoque coloris oui recentis utei. Ex quibus notis percipi potest in qualitatibus cum calidis, tum frigidis haud excedere, sed illam temperatam existere; Verumtamen, quando uersus caliditatem declinare uideretur, primum caliditatis gradum eam excedere minime censeo.

Hac

*Hæc Gumma maximopere præstat aduersus dispnæam
ortoponeam, & aſthma, mirabiliter ualet quinetiam aduer-
sus catharrum ad pectus fluentem, & anhelitus difficulta-
tem adeò inducentem, ut ob id patientes ſuffocari videren-
tur, in quibus affectibus præſentaneas profectò ſuas facit
operationes, & breui temporis curriculo patientes ab ijs ſub-
leuantur affectibus, ſicuti pluries expertus ſum, & equidẽ
de hoc haberi potuiſſem teſtes, ſed ſequentes duo mihi ſuffi-
cient.*

*Magiſter Petrus Montibelluna ſarcinator, ætatis an-
norum 40. pallido, ac ſubcitrino colore, corporiſque habitu
ferè cachetico propè forum commorans in vico portę aureę,
qui ſuperioribus annis adeò anhellitus difficultate detineba-
tur, ut niſi recta ceruice perſiſtere cogeretur, cui in thora-
ce tanta pituitæ portio aderat, quod profectò anhellando il-
lud mouere, neque deprimere minimè ei concedebatur, &
euidenter in mortis periculo ipſe incurrebat, cui tantummo-
dò ex habitis granis xvi. præfatæ gumma in vino infuſa,
ac diſſoluta (ſicuti inferius notum faciam) ex qua, nondum
transacta hora adeò inſignem quantitatem materiæ phleg-
maticæ viſcidæ, crassæ, ac lentæ crocei coloris vomuit, quæ
profectò ferè totum thalami pauimentum conſpurcauit, &
ex ventre quoque inſignem materiæ quantitatem deiecit,
maxima cum conferentia, ac tolerantia, à quibus euacua-
tionibus, adeò ſublenatus fuit, quòd eadem die eius ſuſce-
pto exercitio, ſuere incepit, cunctiſque fungebatur muneri-
bus ſuis, & meliorem ſalutis ſtatum obtinuit, neque in po-
ſterum*

sterum amplius à tali anhellitus difficultate vexatus fuit.

Alter autem erat quidem Villicus, nomine Saluator de susino lignorum incisor, in suburbio Vineri & cohabitans, qui asthmate grauisimo adeò detinebatur, ut suffocationis periculum incurrere potuisset, cui simili modo grana xvi. eiusdem gummae propinaui, ex qua propinatione tale beneficiũ suscepit, quòd trium, quatuorue dierum spacio (à cacochimia sublenato eius corpore) eius salutem adeptus est, & ad præsens suo fungens ministerio, omnimoda fruitur sanitates.

De hac Gumma quoque multoties periculum feci aduersus cachexiam, hydropem, non solum anaxarcam, verum etiam ascitem, nam in hydrope tympanite non admodum ualere expertus sum, cum ipsa tantum modo ualida sit educe re aquam, elicereque materias ichorosas ex abdomine, cruribus, pedibusque edematosis, ac alijs corporis partibus remotis, atque longinquis in plurima quantitate, absque patientum noxia, ac ulla molestia, Itaque aduersus hos affectus præstantissimas, & ferè incredibiles facit operationes, & obtestor Deum Opt. max. hoc medicamento quamplures cachexia, hydropeque correptos in hac ciuitate nõ solum; sed alibi pristinam eorum salutem consequutos fuisse, & inter alios fuere infra scriptos.

Primus itaque fuit Laurentius cognomento Canalottus de Villa flammina uocata, quatuor milliaria ab Vrbe, distante, ætatis annorum 34. incirca, qui ex præcedenti longa ægritudine, prauaque victus ratione prægressa, & aqua potus nimia indulgentia in hydropem ascitem incidit, cum uetris,

crurum

crurum, tybiarum, ac pedum ingenti tumefactione, cum dolore gravi in inguine, et in hypochondrijs maximè obstructis, qui nisi duobus baculis innixus, maximaque cum difficultate incedere valebat, nihilominus in hoc miserrimo statu, salutem desperans, nullum præsidium minime requirebat, cui fortuito superueniens, dum e meo rure ciuitatē uersus reuertebat, eoque in tali infelici statu uiso, compassione ductus, grana xvi. præfatæ gumme infusa in uino, atque solutæ exhiberi, eique etiam præscripta conuenienti victus ratione exiccante, omninòque interdicto aqua potu, absque alio medicamento viginti, aut triginta dierum spatio (ob Dei infinitam clemētiam) pristinam eius salutem obtinuit, & eius corpus in optimo pletoricæ statu redactum, ac constitutum ad præsens perfectissima fruitur sanitate, & ad præsens meus Agricultor reperitur, & profectò uir fortis est, & parua pile insignis lusor.

Alter uerò est Ioannes tronuligna, cognomento de Arsono ex Rure Velai ab Vrbe per mille passuum distante, qui hydrope ascite pariter correptus fuerat, & super asinā tribus, quatuorque hominibus innixus, & adminiculatus ad domum meam ductus fuit, cuius corpus adeò tumidū, ac crassum reperiēbatur, quòd equidem doliolum cretense excedere uidebatur, & eiusdem scrotum adeò turgidum, & inflatum reperiēbatur quod uassis insignis magnitudinis præferebat efigiem, & per lucidum erat, eiusdemque pedes tibię, ac crura, taliter tumefacta reperiēbantur, quòd hominis crassitiem excedebant, Cui statim à me conueniens instituta

instituta fuit victus ratio, setoneque in scroto infixo, purgatoque pluries diligenter corpore, varijs ad id accommodatis præsijs, & per sex, pluresque vices prædictæ gumme dosi in vino, (ut moris est,) exhibita (opitulante Deo) trium, quatuorue mensium spatio perfectam eius salutem obtinuit. Cuius corpus ad præsens est temperaturæ biliosa, & gracilis, & rurali incumbit ministerio, fruens perfecta sanitate.

Hæc Gumma quinetiam insigniter valet aduersus podagram, omnesque arthriticos, ischiadicos, ac coxendicos dolores, & quamplures in hac Ciuitate vitam degunt, qui medio huius Gumme à grauissimis eorum morbis articularibus, atque podagricis subleuati fuere, & ex ea insignia beneficia consequuti sunt, sed quoniam maiori ex parte religiosi existunt, eorum nomina scriptis tradere minimè licere censeo.

Gumma ista è corporibus nostris aquam, serosum, ichorosumque humorem solummodo educit, & euacuat, neque adhuc obseruauit aliam materiam, crassam, corpulentamque eduxisse.

Ulceribus cacohetis, phagadenicis, ac dolorosis maximo-pere opem ferre expertus sum, ideò in præsentia in hoc proposito historiam quandam referre minimè præteribo; quoniam superioribus annis, dum Medicinæ praxim in Alma Venetiarum Vrbe exercebam Vir quidam amicus meus, Sfortia de Renaldis nuncupatus, ad Illustrissimum Aduocariæ Magistratum Procuratoris officio fungens, qui cum

*ferè per quatuor menses ex ulcere cacobeto, ac phagadoni-
co cum dolore insigni, ac grauissimo in tibia ex pluribus ad-
hibitis presidijis nullum beneficium percipiens cubile persi-
stere coactus fuisset, dum ad eum accersitus fui meum ipse
consilium requirens, hæc protulit verba.*

Non ritrouo remedio alcuno, che mi gioui per questa mia piaga nella gamba, & benche sia stato curato da peritissimi Ciroichi di questa Città dal giorno di santa Lucia, sino al presente, che siamo vicini alla Pasqua di resurrettione. Mi veggo disperato di poter guarire, s'Iddio per sua fantissima misericordia non mi soccorre, ma in breue dubito di lasciargli la vita per li estremi dolori, & cruciatti, ch'io patisco, che tali, & tanti sono, che mi traffigono sino all'anima, non permettendo, che questo misero, & afflitto corpo riceuer possa sonno, ne quiete alcuna; Perilche vorrei il suo parere, & consiglio; poscia che da vn marinaro (venuto questi passati giorni di Leuante) mi vien ricordato, ch'io habbia da pigliare d'vna certa gomma di color nanzetto, che la chiamano gutta gamba, ò gomma gamba per apportar ella (come dicono) grandissimo beneficio alle gambe, ma non hauendo io di questa cognitione alcuna, ne potendo sapere quali possono essere le sue operationi, & effetti, resto molto perplesso, & con l'animo trauagliato, circa di quello, che io habbi da fare; à benche per il contra-
rio per

rio per liberarmi da tanta calamità, & miseria mi
risoluerai di pigliare il veleno.

*Quod cum audiuissem bono, & hillari animo esto amice
carissime, quoniam nemo (ut scire possim) de hac re melius
te consulere posse arbitror; nam pluries aduersus varios af-
fectus (præcipuè frigidos) de tali gumma periculum feci:
ideò cum vlcus malignum, ac dolorosum te continuò excru-
tians ab humore atrabilari, melancholico, cum phlegmate
Ialso permisto (iudicio æquidem meo) originem trahat, hæc
gumma profectò tibi erit in auxilio, & maximo opere te ad-
iuuare poterit, at quando nihil auxiliij, ac beneficij ex ea su-
scepturus sis, saltem nocumentum vllum, neque læsionem
percipies. Ex meo igitur consilio sequenti die matutino
tempore ipse sumpsit in vino albo paucifero grana xij. præ-
fatæ gumme per noctem infuse, ac dissolutæ, absque alia co-
latura, qui postmodum ex ea pluries obtinuit sedes serosæ, ac
spumosæ materie in quantitate ferè vnius canthari, &
tale beneficium suscepit, quòd ille, qui per plures menses
cum ingentibus doloribus thoro persistere coactus fuerat,
statim ex eo profiluit, eumque ad mensam gaudio plenum,
ac maximopere letum, absque vlllo dolore comendentem,
Omnipotentique Deo gratias agentem repertus sum. Cu-
ius postmodum (debitis interpositis temporibus) iterum, at-
que iterum cum prædicta gumma purgato, ac repurgato cor-
pore, ipsiusque sublata cacochimia, doloreque penitus seda-
to, alijsque præsidijs topicis adhibitis, breui temporis cursu
vlcus facillimè deinde curationem suscepit, & amicus no-*

ster pristinam eius salutem consequutus est.

Neminem, tum ex priscis, tum ex neotericis Authoribus de hac gumma tractantem, usque adhuc adinueni, præter Nicolaum Monardes Siuilię Medicum, qui in secunda parte in suos distincta libros rerũ, quę ad usum Medicinę spectant ex insulis occidiuis transuehuntur Cap. I. fol. 459. & 462. breui verborum cursu, & quasi per transscenam quedam pauca de ipsa scripsit, cuius verba hic referre minimè grauabor, quę sequentia sunt.

Postquam scripsi quantum superius constat, in hoc portu duo nauigia (Flotæ vocati) accessere, una ex terra firma Perũ, & alia ex noua Hispania; In ea terrę firmę Perũ Carthagenię Episcopus ueniebat, vir profectò religiosissimus, doctus & harum rerum valde curiosus, qui statim accersitus de hac materia herbaria me requisuit (quoniam ipse ob librum à me editum de me bene affectus erat.) Ad eum perueni, & cum de varijs rebus, plantis, atque stirpibus, quę in eius Diocesi reperiuntur verba fecerimus, sermo noster cecidit circa tractationem sanguinis draconis, qui finissimus, ac perfectissimus ex eis regionibus extrahitur.

Prætermissis itaque (breuitatis gratia) pluribus verbis, de ipso sanguine draconis tractantibus, minimèque ad propositum de hac gũma facientibus, ipse Monardes fol. 462. subiunxit.

Præsul præfatus quandam mihi tradidit gummam, quę ex terra firma Perũ extrahitur, cum qua in illis partibus

purgan-

purgantur podagrisci. Tantam enim illius gumme portio-
nem ponunt in aqua stillatitia quantum est anellana, &
per noctem integram in infusione stare permittunt, & ma-
ne eam excollant, & exprimunt, & aquam illam, quam
ad pondus duarum unciarum esse potest suscipiunt, & abs-
que cibo ad meridiem usque persistunt, cum qua humo-
rem purgant ipsam podagram efficientem. Observavi quin-
etiam, quod quidam Eques, qui in ea flota pariter accesser-
at ea utebatur gumma, qui cum podagricus fuisset eam
pro sue egritudinis remedio secum ferrebat, ex cuius usu
recte se habet, neque ad presens a podagra adeo sollicitatur,
sicuti per antea sollicitari assueverat, quoniam frequenter,
ac saeviter vexabatur. Mihi de hac gumma tradidit quan-
tum est unica anellana, quoniam de ipsam maiorem quan-
tatem mihi tradere noluit, quam ordine predicto cuidam
podagrigo exhibui, ex qua habuit tres sedes. Nescio quid
in posterum succedet, quoniam ut ulterius de ea pericu-
lum facere possimus, ac eam experiri valeamus, ipsius ma-
iorem quantitatem habere necessarium foret; Verum ab
alijs transuehi poterit, sicuti multa alia transportata fue-
re. Dum summitur bonum persentitur habere saporem, quo-
niam odere, ac sapore caret, & suas facit operationes abs-
que molestia. Calida est (ut mihi videtur) in primo gra-
du. Ignoro arboris eam producentis conditionem, quoniam
pariter eiusdem lator eam ignorat, neque agnoscit.

Hactenus Monardes.

In febribus, neque in alijs affectibus, in quibus non est

opus serosam, ac ichorosam materiam educere hac uti gumma mihi minimè arridet; Nam aliquando cum in quodam Inuene Belga temperatura biliosa, corporeque gracili Erysipelate in dextra tibia detento, absque febre (superiori ductus exemplo) de ea periculum facere ausus fui, non solum Belga ille, tunc temporis ex ea beneficium minimè suscepit, immo potius ingens damnum ei contingit; nam in tibia erysipelate affecta maiorem inflammationem ipse contraxit, & febris ei superuenit; adeò quod illius refrigerare corpus, eumque purgare iterum opus fuit, tum sectione venę iecorarię dextri brachij (seruata rectitudine) cum flore cassiæ, cichoratijs, ac sero caprillo depurato, atque frigida, & conuenienti victus ratione adhibita, breui temporis cursu præualuit, & iudicatus fuit liber omnino ab ipsa febre.

Ipsius gumme dosis erit à granis viij. ad x. in pueris, delicatis, ac natura imbecillioribus, in robustis verò, virtuteque valentibus à granis xij. usque ad xvi. & ad xvij. præcipuè quando est vetusta, quoniam multum de eius virtute (dum talis reperitur) amittit, & imbecillior euadit, & tunc temporis minus operantur grana xvi. & xvij. quàm xii. illius quando recens reperitur, pro ut obseruauit.

Quæ quidem gumma in puluerem crassiusculum reddacta in infusione unciarum quatuor, vel quinque vini albi maturi oligophori, ac odoriferi per integram noctem persistere debet (sicuti semper obseruauit) maneque sequenti tempestiuè

peſtine hoc vinum colatum cum expreſſione, vel ſine, calidiusculum per quinque horas ante cibum patienti propinandum, ſomnusque ei per totam diem interdicens erit.

Neque hanc gumma, præterquã in vino tradendam eſſe arbitror, quoniam cum ipſo exhibitã mirificè operatur, ſicuti experientia me docuit, Nam cum in aliqua nobili, ac delitioſa muliere, quæ ieiuno ſtomacho vinum ſuſcipere reſpuebat, hanc gummam in iure pulle iunioris tradere coactus fuiſſem tranſacto modico temporis curriculo, ei ingentes, non ſolum ſtomachi, verum etiam inteſtinorum contigere dolores, itaque, me conſulente, vomitorio ſuſcepto, cum oleo amygdalarum dulciũ ſyrupo roſato, unã cum raphani decocto, vomituque procurato, dolores omninò remiſſi fuere, & occasione data, eam vino infuſam, ac diſſolutam iterum propinaui, ex qua tunc temporis abſque ulla noxia, ac moleſtia maximum beneficium ſuſcepit.

Anno Miſeſimo Quingentiſimo Nonageſimo nono, dũ in Auſtria inferiori in Ciuitate Grãtii reperiẽbar à quodam Illuſtriſſimo Barrone ex Aula Principis à ſecretis, qui paulo antea cum aliis Proceribus, ac Nobilibus ex Hiſpania reſgreſſus fuerat fruſtulum prædictæ gumma dono habui; quã veram gummam cuiuſdam arboris ex Indis occiduis in Hiſpania tranſlatam exiſtere aſſeueranter dicebat: Quod quidem fruſtulum (tribus, quatuorve annis tranſactis) in Pharmacopœa Domini Euſtachii Nomicò Aromatarij ad inſigne Agni Dei Venetijs cum alio fruſtulo eiufdem

gumma

gummę manibus meis tradito à Tabellario Urbis Augustæ comparavi, qui tabellarius à quibusdam viris principalioribus illius Urbis commissionem habuisse asserebat emendi de tali gümma pretio auri, & etiam ille affirmabat illam esse realiter gummam ex quadam arbore, & ex Indijs occidentis deferri; At quoniam de tali gümma eo tempore Venetijs minimè reperiatur, & sicuti affirmabat prædictus Dominus Eustachius neminem reperiri in illa Civitate, qui per antea eam vidisset, quapropter Tabellarius talem gummam emere desperans, discessit. Ego autem frustulum meum servavi, donec occasio mihi contingit plurimam de tali gümma portionem habuisse, quoniam eam, ut mihi pro exemplo inserviret conservavi; Ideò cum factus fuisset voti compos de hac possidere gümma, & de ea periculum facere, ac illam experiri maximopere optavisset, provincia aggressa, pluries de ea periculum feci; unde viginti, ac plurium annorũ spatio eiusdem præstantissimas facultates, ac dotes discere, ac percipere posse mihi concessum fuit ab omnipotenti Deo, sicuti superius candidè, ac fideliter à me explosum, ac enarratum fuit.

Hęc Gumma, sicuti in Indijs occidentis est in usu, ad præsens quoque utitur in Hispania; Gallia, Belgia, Germania, pluribusque aliis locis, quapropter impossibile esse censeo, quin aliquis huius gummam observator aliquid de ipsa, ac de ipsius facultate suis scriptis tradere, ac in lucem ædere desistat?

Ego autem si interim quidquam boni de ipsa gümma ad
aures

aures meas peruenire contigerit, omne id ad hominum com-
modum profectò propalabo.

Epistolæ meæ (*Comptater carissime*) postremò tibi tra-
dita, unà cum historia de gümna indica antiasthmatica
&c. superioribus diebus à me scripta tuis responsionum
litteris asseris, ac dicis, tuam profectò esse sententiam, fir-
mamque opinionem hanc gümnam realiter gümnam alicu-
ius arboris non esse, sed asseueranter dicis potius illam esse
succum concretum alicuius plantæ lactinosæ, eiusdem
speciei præcisè, sicuti reperitur ipsa scamonea, & his ratio-
nibus tuam comprobas sententiam, quòd ipsa scamonea in
aqua, humidisque rebus quoque dissoluitur, quamuis nõ ita
facile, sicuti gümna ista, & etiam dum lingua madefit
eandem mutationem facit, veluti ipsa; ideò concludis il-
lius scamoneæ speciei necessariò eam existere posse?

Cui tuæ opinioni (*ut ingenuè fatear*) sententia mea
(quamuis non omninò, in parte tamen aduersatur, ratio-
nibus inferius adducendis, quoniam Carthageniæ Episco-
pus de re herbaria summe curiosus, ut refert Nicolaus Mo-
nardes lib. & locis superius citatis eã pro gümna ipso Mo-
nardo tradidit, affirmans eam in Indijs præcipuè in Regno
Perù sic vocari, sicuti quoque Illustrissimus ille Baro à quo
in Ciuitate Gretij ipsius gümnae frustulum dono recepi te-
statur eam per vniuersam Hispaniam sub nomine gümnae
deferri, pro ut etiam testimonium reddunt Principales illi
Augustani, ex relatu eorundem Tabellarij, Ideò sicuti non
est succus concretus, veluti asseris, sed verè gümna, cum
C aliqua

aliqua stirpium lacticino sarum minimè conuenire videtur, neque illarum specierum esse potest, rationibus inferius adducendis, & authoritatibus commostrandis; Itaque antequam ulterius procedam quales sint herbae lactinosae, ac earundem facultates prius inquirendum esse arbitror.

Herbae autem lactinosae ab Authoribus descriptae sunt Scamonea, Turbit, Ferula, Ferulaca, Camelea, Pytuisa, Esula, Latyris, & Tytimali omnes. Quapropter si volumus harum plantarum facultates cum praedicta gummae facultatibus examinare, ac distinguere, opere pretium eas omnes examini subijcere, & initium facientes à scamonea dicemus

Scamoneam medicamentorum purgantium esse maximum purgatiuum, cuius quidem succus est lacteus, & est maximo opere amarus, cuiusque facultas est calida, & sicca ordine tertio.

Deijcit bilem, & valentissimè eam attrahit à sanguine, & venis vehementer, cuius operatio est furiosa, inimica, & noxia cordi, stomacho, hepatis, ac intestinis, nauseam facit, viscera turbat, & subuertit, sitim inducit, & appetentiam deijcit, sic attestante Mesue lib. de simplicibus molestè purgantibus cap. I. fol. 47.

Turbith verò est radix herbae lactariae, folia ferulae, sed minora habens, laudatur enim gummosus, album, vacuum, arundinosum, cortice cineritio, ac plano, mediocriter recens, fractu facile, quod calidum est ordine tertio.

Purgat (trahendo, mediocriter) stomachum exagitat,
& euer-

¶ evertit eodem Mesue teste lib. supra cit. cap. 2. fol. 50.

Ferula, cuius liquor, seu succus condensatus est opopanax, qui optimus est intus albicans, foris verò flavescens, amarus fragilis, bonique existit odoris.

Calidum, ¶ siccum est ordine tertio.

Purgat pituitam crassam, ac lentam à cerebro, nervis, thorace, ¶ iuncturis, ¶ eorum egritudinibus frigidis confert, ¶ utitur in cathaplasmatibus super membrorum nodositates, de quo agit ipse Mesues eodem lib. de simplicibus molestè purgantibus, cap. 21. fol. 69. t.

Ferulaca, cuius succus concretum est sagapenum eligitur flavum, intus album, ¶ acre.

Siccum ordine secundo, ¶ calidum ordine tertio.

Pituitam, humoresque crassos, ac lentos, ¶ aquas in ventriculo deijcit, attamen ipsi ventriculo nocuum est, eodem Mesue teste supradiçto lib. cap. 19. fol. 68. t.

Camelea, id est Thymelea, seu mezerion à Persis appellata rapiens vitam, ¶ ab alijs leo terra, ¶ facit viduas, Planta est lactariarum, caule bicubitali, folijs oliuæ, sed maioribus, fructu nigro.

Calida est, ¶ sicca ordine quarto, potius quam tertio, Vis enim ei inest valenter acris, ignea, ulcerās, mordens, inflammans, virtutesque dissolvens.

Aquas serosas, ac melancholiam valenter purgat (suis tamen adhibitis correctionibus) eodem Mesue teste, eodem lib. cap. 22. fol. 71.

Pytiusa, quæ etiam esula, ¶ serbam parum dicitur, ¶

*Alfebram seu Apios serbam magnū sunt plantę specie-
rum lactinosarum, & solutivum rusticorum dicitur, ma-
gnum verò est abscindens viscera, paruum verò est, quod
eligitur, & melior pars plantę est cortex eiusdem radicis.*

*Temperamento est calida, & sicca in principio tertij
gradus, & lac eius calidius, quod est compositum ex sub-
stantia ignea, terrea stiptica, & est incisivum, subtilia-
tivum, exiccativum materierū submersarum, liquefactivū,
& aperitivum, & disruptivum orificiorum venarum.*

*Phlegma vehementer educit, & aquam citrinam, &
humores melancholicos, ac materias à iuncturis, & con-
fert eorundem doloribus, & est ex medicinis magnis ad
hydropisim, verūm tamen nocet hepati, corpusque desiccet,
utentes ipso, & sperma consumit, & eius lac hoc facit ve-
hementius, & febres excitat, pro ut idem Mesues testa-
tum reliquit, eodem lib. cap. 23. fol. 72.*

*Tythimalus mas, & femina reperitur, maris sunt duę
species, nempe Characias, & agmidaloydes, seu lactaria,
femine vero sunt plures myrithes, carithes, seu candida
lactaria, alius dicitur tythimalus paralius Tythimalus he-
lisacopius, Tythimalus ciparisius, & Tythimalus den-
droides, &c.*

*Tythimali omnes in asperis, ac montanis nascuntur lo-
cis, qui vincentem habent acrem, calidamque facultatem,
in quibus quoque inest amaritudo. Validissimus itaque est
earum liquor, secundum locum tenet semen, & folia, sed
radix particeps esse dicitur, sed non ex æquo.*

Inter

Inter omnes tythimalos valentius est Characias, &c.
Dioscoride lib. 4. cap. 159. & Galeno lib. 8. de simplicium
medicamentorum facultate testibus.

Lathyris, quæ etiam cathapustia minor dicitur, est her-
ba, quæ ubique oritur, in hortis, locisque cultis, & sabulo-
sis gaudet.

Succum habet, ut Tythimali, eodemque modo purgat
totaque illis facultate similis est, nisi quod semen gustanti-
bus videatur dulce, quod sanè etiam maximè purgato-
riam vim obtinet, teste eodem Galeno lib. 7. de simpl. med.
facultate.

Ex his itaque superius enarratis, ac exploratis conijcere
licet, quantum liquores condensati, eorumque stirpes, ac sim-
plicia lacticinosa humano generi noxia sint, quam meritò à
grauissimis medicinae Authoribus, & præcipuè ab eodem
Mesue deleteria, ac molestè purgantia appellata fuere,
quod profectò minimè contingere videtur in operationibus
predictæ nostræ gumme, quæ cum omni amaritudine, sal-
sedine, ac acrimonia careat (primum caliditatis gradum
non excedens, placidas, ac innoxias facit eius operationes,
& breui temporis cursu patientes à suis subleuantur lan-
guoribus, sicuti superius exposui.

Quapropter (dilectissime compater) concludendum esse
censeo gummam nostram indicam non existere ex simpli-
cium lactariorum genere, & multo minus alicuius speciei
scamonee paecisè, ut asseris. Verum quid ipsa sit, & un-
de proueniat præscurtandum erit.

Ideò

Ideò cum *DEVS* omnium bonorum largitor eius gratias undique diffundere, & communicare videatur, in Indijs præcipuè suarum gratiarum immensitatem ostendere voluit; quoniam in illis Regionibus præter infinita, ac innumerabilia alia munera produxisse videtur arbores, à quibus liquores, veluti oleum, vinum, ac acetum, nec non & alia materia farinæ similis emanare videntur, quæ profectò ad hominum usum, commodumque resultant. Produxit quin etiam fructus varios, ac maxime proficuos generi humano, maximo opere admirabiles, cum ad victum necessarios, tum ventris deoneratorios, & purgatorios, veluti auellane quædam, pignones, nostratibus similes, ac fabæ, de quibus agere videtur Dum Grazias ab horto Lusitanie Medicus in eius de simplicium aromatum, aliarumque rerum, quæ ex Indijs orientalibus ad medicine usum spectant transportantur historia, lib. 3. cap. 16. 17. 18. fol. 302. 303. 304. nec non quidam liquor ad lactis densi, viscidique similitudinem, qui per uniuersam plagam nouæ Hispania copiosè elicitur de quibusdam arbustis Penipenichi vocatis, quæ veluti pomaria existunt. Incole illius Plagæ earum ramusculos incidunt, & ex his statim liquor illè egreditur, cuius tres, quatuorue guttæ exiccata, & in puluerem redacta in vinoque propinata, per secessum humores cholericos prius, postea aquam citrinam maxima cum efficacia, ac citò educunt, nam de hoc lacte desumi debet in pauca quantitate, quoniam valida est eius operatio, nihilominus unicam, ac præstantissimam

nam habet proprietatem; nam dum aliquid comeditur, aut
iusculum, vel vinum, aliud ve simile bibitur, illico suas
remitte operationes, sicuti idem D. Grazias eodem lib. cap.
19. fol. 326. testari videtur.

Eapropter ex incisionibus ramusculorum prefatorum
arborum maxima predicti liquoris lactei, densi, ac viscosi
quantitas per vniuersam illam noue Hispanie Plagam eli-
ci potest, que deinde radijs solaribus exposita (aliqua corre-
ctione fortasse adhibita, & aliquo eleganti colore addito ab
aliqua peregrina planta decerpto) condensata, in nostram
gummam Indicam croceo colore preeditam conuertit, ac
transmutari pro comperto habeo, & hoc firmissime teneo,
quoniam quoque hec gumma ex noua Hispania, & ex re-
gno Peru transfertur, & per varias orbis partes commu-
nicatur, pro ut Nicolaus Monardes testatur Siuiliæ Medi-
cus in secunda parte in suos distincta libros rerum, que ad
vsum medicine spectant, transuehuntur, cap. 1. fol. 462.
superius citato.

Ecce igitur (compater amantissime) quo modo recte iu-
dicasti hanc nostram gummam a quadam planta lacticino-
sa prouenire, suumque ortum ducere, quamuis in alia par-
te deceptus fuisti, credendo eam fuisse succum condensa-
tum alicuius simplicis lacticinosi, & precise eiusdem speciei
cum scamonea.

Itaque Compater Carissime concludendum esse censco,
Gummam nostram Indicam non esse ex genere prefatarum
stirpium lactariarum, & multo minus alicuius speciei preci-
se, sicuti

sè, sicuti scamonea, ut asseris; Ideò quid autem sit, & à qua planta proveniat inquirendum esse censeo. DEVS enim bonorum omnium largitor, cum suas gratias vndique diffundere, & communicare videatur, In Indijs præcipuè suarum gratiarum immensitatem ostendere voluit; nam præter infinita, ac innumerabilia alia munera tradita (maximarum, ditissimarumque minerarum auri, argenti, & gemmarum preciosarum) produxisse etiam videtur varias arbores, plantas, fructus, atque radices non solum ad hominum alimentum utiles, ac necessarias, verum etiam ad medicinæ usum maximo opere accommodata, Nam in Regno Perù, alijsque Indiarum locis quampluribus, quædam nascuntur arbores, quæ Molles vocantur, ex quarum fructibus in aqua ebullitis Homines illarum regionum liquores extrahunt, veluti mel, vinum, & acetum, sicuti ex alijs arboribus liquores ad instar olei exprimunt, & ex quibusdam radicibus ab ipsis fertis, maximoque in pretio habitis, atque existimatis, quæ dum virides existunt Pape, & dum ad solem sunt exiccatae, ut integre, & non caritate per totum annum custodiantur (ciuna appellantur) farinam pro pane, ferculisque conficiendis optimam, ac præstantissimam eliciunt, pro ut testatum reliquit Petrus cognomento della Ciecha ex Leone in prima parte suæ Historiæ magni Regni Perù cap. 113. fol. 201. Et similiter in illis regionibus producuntur quædam auellane, pignones nostratibus similes radices, ac fabæ, quæ omnes facultate purgatoria, solutoriaque præditæ sunt, de quibus agere videtur

detur D. Grazias ab hortu Lusitanæ Medicus, in eius de simplicium aromatum, aliarumque rerum, quæ ex Indijs orientalibus ad medicinæ vsum spectant Historia transportantur lib. 3. capit. 16. 17. 18. fol. 302. 303. 304. Nec non liquor quidam ad lactis densi, viscidique similitudinem, qui per uniuersam Plagam nouæ Hispaniæ copiosè elicitur de quibusdam arbutis Penipenichi vocatis, quæ veluti pomaria existunt. Inchole enim illius Plage illarum arbutarum ramusculos incidunt, & ex eis statim liquor ille egreditur, cuius tres quatuor ve guttæ exiccata, & in puluerem redactæ, in vinoque exhibitæ per secessum, prius humores cholericos, postea aquam citrinam maxima cum efficacia, & citò educunt, nam de hoc lacte desumi debet in pauca quantitate, quoniam valida est eius operatio, cum versus gradum tertium ad caliditatem vergat; Nihilominus unicam, ac præstantissimam habet proprietatem, nam dum aliquid comeditur, vel iusculum, vel vinum aliud ve simile bibitur, illicò suas remittit operationes, sicuti idem D. Grazias testari videtur eodem lib. cap. 19. fol. 326. Quapropter ex incisionibus quamplurimis ramusculorum præfatarum arbutarum maxima prædicti liquoris lactei, densi, ac viscosi quantitas elici potest per uniuersam illam nouæ Hispaniæ Plagam, quæ deinde radius solaribus exposita (aliqua correctione fortasse adhibita, & aliquo eleganti colore addito, à peregrina quadam planta de prompto) condensata, & in nostram Gummam Indicam croceo colore præditam conuerti,

¶ transmutari pro comperto habeo, firmissimèque teneo: quoniam quoq; hæc Gumma, sicuti testatur Nicolaus Monardes Siuiliæ Medicus, in secunda parte in suos distincta libros rerum, quæ ad vsum Medicinæ spectant cap. I. fol. 462. ex Insulis Occiduis, ¶ ex ipsa noua Hispania, ¶ Regno Perù transfertur, ¶ per varias Orbis partes communicatur. Ecce igitur Compater amantissimè quo modo rectè iudicasti hanc nostram Gummam à quadam planta lacticinosa provenire, suumque ortum ducere; nihilominus (iudicio equidem meo) in errorem cecidisti, ac deceptus es, dicendo, ¶ credēdo eā esse succū cōdensatū alicuius stirpis lacticinosa, et præcisè eiusdē speciei veluti scamonea; Ideò, cum satis dixisse videar circa hoc amplius non immorabor.

Vtèrius in præfatis tuis litteris quamplures illic de re herbaria curiosos reperiri scribis maiorem intelligentiam habere cupientes de plantis Micciocani, ¶ Salape, quæ ex Indijs, ac Prouincijs ita vocatis transferuntur; Ideò hanc prouinciam quamuis difficilem suscipere decreui, ¶ quam primum sententiam meam circa tuam petitionem exarata, ¶ explosam tibi tradam. At quando metam, verumque scopum (ob ingenij mei imbecillitatem) minimè attingam, tua consueta humanitate me excusatum habere curabis, quoniam hoc unum præcipuè tibi significatum esse volo, me Indiarum Prouincias nunquam per agratum fuisse, neque (ob senium) in posterum peregrinaturum esse credo.

Præ manibus meis, toto vitæ cursu deos tantummodo

Autho-

Authores habui, Iacobum VVECKERIVM vide-
 licet in eius Medicina praxi fol. 207. ¶ Dum Gratiam
 ab hortu Lusitania Medicum, eodem supra citato libro cap.
 20. fol. 306. qui de Micciocane egerunt, sed neminem
 adhuc inueni qui de salapa egisset. Dicunt autem hi, quòd
 Micciocan est radix cuiusdam plantæ, quæ ex Indijs Maris
 Oceani transfuebitur ex quadam noua Hispania Provincia
 Micciocan vocata, quæ quidem radix etiam Rheubarba-
 rum eiusdem nouæ Hispaniæ, ¶ Rheubarbarum Micciocan
 appellatur, cuius plantam viridem in quodam doliolo exi-
 stentem in Conuentu Diui Francisci Lisbonæ ex Indijs de-
 latam à quodam Monacho D. Grazias vidit, ¶ obserua-
 uit, quæ quidem herba dicebat ille circa harundinem serpit,
 ac inuoluitur, ¶ Viriditatem possidet obscuram, cuius
 frondes cum nerulis delicatæ absque ulla humiditate cum
 paruo cuspide ad peculium directo, magnitudinem vnius
 scutellæ non excedentes reperiabantur. Cuius stips, ac fu-
 stus Leonato claro conspicitur colore, ¶ suos facit racemos
 cum vna parua coriandri magnitudine non excedentes,
 ¶ dum aliquod adminiculum ponitur circa illud colligun-
 tur, ac serpunt. Radix eiusdem est crassitie, sicuti illa no-
 stratis Brionia.

Hæc radix (sequebatur ille dicendo) humores choleri-
 cos crassos, cum phlegmaticis humoribus cuiuscumque ge-
 neris permistos, ¶ etiam humeros viscidos, ac putridos,
 ambasq; choleras, citrinamque educit hydropicorum aquã,
 maxima cum facilitate. Cuius equidem principalis cura ac

opitulatio, non solum ad hepar mundificandum, corroborandumque, Verum etiam ad membra eidem coniuncta, veluti Stomachum, & Splen dirigitur, & horum membrorum cunctas aperit opilationes, omnesque infirmitates ab his coniunctas curat, veluti, gratia exempli hydropim, ac icteritiam, quoniam cum eius operatione malam iecoris complexionem emendat, flatuositates resoluit, ac facillimè expellit. Omnem iecoris, lienis, stomachique dolorem antiquatum amouet, cerebrum, nervosque mundificat, humores educendo, qui in capite reperiuntur. Tumores phlegmaticos, ac Strumas resoluit. Cunctis à capite longis distillationibus, iuncturarum doloribus, ita in generali, veluti in particulari, ut exēpli Gratia in guta arthetica, in Stomachi passione, & in eiusdem dolore causam euacuando, Ventositatesque consumendo opitulatur, & prodest. In Urina, Vesicaeque passionibus, in lumborum doloribus, & in cuiuscunque generis colico affectu mirificè operatur. Mulierum passiones, præcipuè hystericas emendat, & curat. In pectoris affectibus, veluti tussi antiquata, & asthmate maximo opere valet. Valet quæ etiam in renum passionibus ab humoribus crassis concitatis, quoniam eos educit, ac expellit. In gallico affectu mirificas facit operationes, humores peccantes educendo, qui maiori ex parte frigidi sunt, præcipuè quando morbus antiquatus existit, nam eos humores absque ullo incommodo educit, dum tamen per plures vices (sicuti occasio præstabit) de ipso sumeretur, nam in ijs chronicis morbis unica euacuatio minimè est sufficiens, sed plures euacuationes re-

quirun-

quiruntur, quod tutò fieri potest cum hac radice.

Hęc radix quoque febrium compositarum, cronicarum, importunarumque causam amouet, veluti sunt tertianę nothę, quotidiana phlegmaticę, erratica, & huius generis alię, à frigidis, crassisque humoribus prodeuntes hac quidem radice vti debet, quoniam in similibus his egritudinibus cronicis Medicus vni soli euacuationi quiescere minime debet, sed paulatim digerendo, per epicrasimque euacuando suo fungi debet officio.

Ex qua Micciocani delineatione, ac eiusdem facultatum declaratione ab eodem D. Grazia facta nil aliud esse arbitror, nisi nostrarum regionum Brioniam, propter maximam similitudinem, ac conuenientiam, quam cum ipso habet, non tantum ratione formę, quantum ratione facultatum.

Nam nostraris Brionia est planta duarum specierum alba, & nigra. Vterque germinare solet in Veris principio, & plura ex vnicā radice emitti sarmenta, prius tenuiora, ac pilosa asparigis similia, quę veluti illi comeduntur, & corrupto nomine tacari appellantur, qui tamen non adeò saporosi sunt, sicuti illi, quę quidem sarmenta crescentia paulatim sepes, arbusculos propinquos, ac harundines circundant, ac serpunt. Frondes attamen ipsarum plantarum diuersę reperiuntur, nam illę Brionię albę sunt circum circa incisę ad similitudinem foliorum vitis vinifera, pilosę, ruidę, ac aspera.

Brionia nigra verò frondes, præterquam sunt viriditate

tate intensa, sunt inclinantes ad rotunditatem, mucronatæ, lenes, delicatæ, ac omni humiditate carentes, similes folijs hederæ terrestris, ac smilacis, cuius fustus similis est smilacis fusto ad flauedinem tendente.

Cuius radix exterius est nigra, interius verò lutei coloris remissi, & easdem possidet virtutes, ac dotes, quas possidet Brionia albæ radix, nihilominus imbecilliores, prout inferius patebit, &c.

Radix vero brioniæ albæ frequentius crassitudine coxæ hominis, & longitudine cubitali reperitur, vinacea, & carnosâ, in cauda bifurcata, exterius coloris terrestris, interius verò albicantis, quæ syluestris cucurbita appellatur.

Flores utriusque brioniæ syderati in suis racemis existunt, qui albicantes ad croceitatem tendunt. Quarum fructus racemosus ad hortensis solatri similitudinem existit, coloris viridis prius, qui dum ad maturitatem pervenit in his regionibus rubeus, & in Boemia, Vngaria, alijsque pluribus regionibus niger procreatur, & earundem semen rotundum cuspidatum suis in bachis, aut granulis in quodam liquore viscido immersum reperitur, sicuti testatum reliquere Dioscorides, lib. 4. cap. 183. & Petrus Andreas Mathiolus in eiusdem Dioscoridis commentarijs.

Et ut magis facultates, ac virtutes nostratis brioniæ clarioris intelligentiæ gratia, antequam ulterius procedam Mesuæ verba prius perpendenda, ac perscrutanda esse arbitror, qui eodem libro de simplicibus molestè purgantibus cap. 25. loquens de ipsa brionia sub nomine Alfesceræ, & fece-

feceresim omnes ferè dotes, ac facultates describit reperiri in ipsa brionia, quæ ab eodem D. Grazia describuntur cap. 20. lib. 3. superius citati reperiri in suo Micciocane, immo cenſeo ipſum D. Graziam maiori in parte talium facultatum brioniæ notas ab ipſo Meſue deſumpſiſſe, & ſuo Micciocani eas aſcripſiſſe, & attribuiſſe, ſed audiamus ipſum loquentem.

Fescora eſt planta, quam vocant vitem albam cuius radix eſt terreï coloris exterius, interius verò alba, & eleuantur ſuper radicem eius ſtipites multarum inuolutionum ſuper alias arbores, & naſcuntur ſuper eas botri, ſicuti botri uuarum, & vocantur lupinæ.

Cuius ſpecies eſt feceresim, quæ vitis nigra intelligitur, cuius radix exterius eſt cineritia, interius verò alba non albedini prioris, & vocatur cucurbita reptilium.

Fescera calida eſt ordine tertio, & eſt composita ex partibus igneis aduſtis, & igneitas eſt dominans quare eſt acris, mordicativa cum pauca amaritudine.

Feceresim verò eſt minus calida, & pars terreï in ea eſt maior igneitate eius, propter quòd eſt cum amaritudine ſuper acredine ipſius, & eſt in omnibus debilior, quàm fescera.

Vtriuſque radix, & propriè ſuccus eius ſolutione educit phlegma, & prouocat urinam, & mundificat cerebrum, & neruos, & membra anhelitus à ſuperfluitatibus putridis phlegmatis, & aperit viſcerum opilationes, & renum, & confert ſecundum omnem modum administrationis eius

*epilepsie, & vertigini, & egritudinibus nervorum frigidis, & affert iuuamentum manifestum tussi, & asthma-
ti, & propriè sumptus lambendo laterum dolori confert, &
eius radix est de resoluentibus apostemata dura, & aposte-
mata Splenis, & propriè emplastrum factum ex ea cum Fi-
cubus, & vino, quæ etiam est abstersiva, & mundificati-
ua, nam omnes maculas e cuti delet, eamque mundificat,
eiusdem panum, omnemque fæditatem, ac vulnerum ve-
stigia remouet, & emendat. Sessio in eiusdem radice deco-
ctione matricem mundificat. Ex radice succo vino melle-
que equali pondere sit potio aduersus strumas, sicuti exper-
tum est, eiusdem emplastrum cum melle, quod eas delet, &
venenosorum animalium morsibus confert. Radice fescor-
re dosis est ab aur. 1. usque ad 2. & eius succi à 3. 1. us-
que ad 3. 2.*

*Ex itaque præstantissimorum Authorum scriptis claris-
sime ferè omnes conditiones, facultates, dotes, ac eichonum
delineationes, quæ continentur in Micciocane contineri, ac
reperiri videntur in brionia nostrarum regionum, ideò abso-
lutè meam sententiam profero, brioniam realiter esse Mic-
ciocan Indorum, nec obstat huic meæ opinioni aduersari D.
Grazias eodem cap. 20. fol. 312. quando dicebat.*

Radix Micciocani crassa reperitur ad instar

**Illius nostræ brionie, adeò quòd illã esse brioniã,
Aut illius speciei aliqui crediderunt, sed verè in-
ter se valdè differunt, nam radix brionie tum
viridis tum sicca valdè mordicat, quod minimè
facit**

facit radix Micciocani, quæ insipida est, absque
vlla mordicatione, & acrimonia. Differunt quin-
etiam in fronde, ac folijs.

Quibus rationibus friuolis, paucique momenti iudicio
equidem meo, facile responderi posse arbitror, quibusdam
validissimis medijs.

Primò mutatione locorum, ac climatum plantarum con-
ditiones mutari non videntur? nam squilla in varijs regio-
nibus transportata, ac transplantata non ne suam venefi-
cam qualitatem maiori ex parte deposuit? & Persica mala,
quæ apud Persas venenosa reperiabantur, in nostris re-
gionibus omnem veneni conditionem, malamque venefi-
cam qualitatem, non solum deposuere, verum etiam gustui
grata, stomacho in sedando vomitu maximo opere proficua
reddita sunt? In humo pinguiori, non ne simplicia altiora,
formosiora, ac magis fructifera nascuntur, potius, quàm in
humo sicco, & ferè arido? Quid mirum igitur erit, si planta
Micciocani, quam viderat D. Grazias in conuentu Diui
Francisci Lisbonæ ex Indijs translata bene nutrita ab hu-
mo pinguiori cum folijs magnis cuspidatis, lenibus delicatis,
omni humiditate carentibus cum suis neruulis, nihilominus
non erit inferendum, quòd Brionia nostrarum regionum nõ
possit esse Micciocan indicum, & eiusdem facultatis præci-
pue quoniam vnius plantæ sola conspectio facere haud de-
bet regulam, quoniam neque unica hirundo indicat Ver;
quamuis enim frondium fustuum nec non racemorum omne
caracter prædictæ plantæ Micciocani in nostra Brionia ni-

gra existere videtur, nam ipsius frondes cuspidatæ, lenes, delicatæ, nervosæ intensè virides, humiditateque carentes simili modo reperiuntur, & similes sunt hederæ terrestris, ac smilacis folijs, cuius stipites flavescentes existunt, pro ut nudius tertius ex viridi ipsius brionia nigra planta mihi allata conspiciere licuit, & pariter ex eichone à Doctissimo Matheolo in suis commentarijs posito præcipuè in cap. 184. lib. 4. Dioscoridis conspici potest. Ulterius quamplurimæ etiam reperiuntur plantæ eiusdem speciei, veluti sunt Verbasci, Tythimali (de quibus superius mentionem feci) et alia propemodum infinita simplicia, quæ easdem possident facultates, nihilominus frondibus, fustibus, floribus, ac tota planta differunt, sicuti etiam clarissimè conspicitur, quòd brionia albæ figura, ac imago à nigra valdè dissimilis existit, nam alba habet eius folia pilosa tumentosa circum circa incisa ad foliorum vitis viniferæ similitudinem, nihilominus easdem possidet facultates, attamen valentiores, quas possidet ipsa nigra. Obiectioni autem facta ab eodem D. Grazia, quæ erat, quòd radix brionia, tam sicca, quam recens semper mordicat, respondendo dico, cum ipse D. Grazia, nullum fecisset periculum de qualitate ipsius radice plantæ in conuentu Diui Francisci Lisbonæ visæ, quoniam ipsam minimè gustavit, etiam sub silentio transit, ideò obseruare minimè potuit an ipsa acris, amara, & graue olens fuisset nec ne? Nec obstare videtur, quamuis nostræ brionie radix sit acris atque qualis amara, ac graue olens nihilominus concludi non potest ipsam non existere eiusdem facultatis cum Micciocane,

ne, tum rationibus superius adductis, cum rationibus infe-
rius adducendis; nam ratio me credere id persuadet, quod
suis in regionibus etiam radix Micciocani acris, amara, ac
grauoleus esse potest, veluti nostratis brionie radix, quo-
niam quando talis minimè fuisset illarum regionum incolis
eam incidere, & in taleolas diuidere super vacaneum es-
set; eapropter nulla alia de causa id fieri arbitror, nisi ut eam
corrigant, suisque prauis qualitatibus expurgent, & emen-
dent, & id facilimè consequi posse censeo, nam dum ex brionie
nostrae radice cerusa conficitur, pro eleganti muliercula-
rum fuco, ex ipsa radice recenti, prius incisa, paruulisque in
taliolis redacta, & per tres, quatuorve dies in nitida a-
qua macerationi tradita (singulo die aqua illa mutata) in
mortario lapideo deinde diligenter contusa sub prelo ipsius
liquor extrahitur, qui radijs solaribus in vasis accommoda-
tis vitreis, aut vitreatis exiccari permittitur, quæ omninò
insipida est, omnique graui odore carens, sicuti experientia
me docuit. Et fecula ipsius brionie, quæ absque ulla ma-
ceratione fit, sed solummodo radix recens in paruulis taleolis
inciditur, mortarioque marmoreo contunditur, & sub prelo
liquor extrahitur, qui non solaribus radijs, sed in umbra in
cella vinaria (admoto eius Phlegmate prius) exiccari permi-
tatur, & hoc pacto fecula brionie celebratur, quæ omni acri-
monia, mordacitate, ac graueolentia caret, sed solum modo
linguæ tactu aliqualis leuis, & non ingrata persentitur a-
maritudo, quæ quidem fecula maximum est matricis mun-
dificatiuum à me pluries expertum, sicuti sua in pharmaco-

pea Dogmaticorum restituta scribit Ioseph Quercetanus
Vir profectò doctissimus, & nunquã satis laudatus; Itaque
quando Micciocani radices correctione carerent, illa inte-
græ, ac exiccata ab Indis nostris in regionibus transmitten-
rentur, sicut fieri videtur de Rheobarbaro Indico, Barba-
ro, & turcicho, de quo agere videtur ipse Mesues lib. 2. cap.
5. fol. 29. sed quoniam aliqua correctione indiget Micciocan
sic correctum Incole illi ad nos transmittunt.

Eapropter ijs adductis rationibus obiectiones à D. Gra-
zia factæ necessariò corruere videntur, & Brionia itaque
nostrarum regionum verè, ac realiter est Indorum Miccio-
can, quoniam eiusdem facultates ipsa Brionia possidet, quæ
tamen si ad usum Medicinæ redigi, ac conuerti debet, sua
quoq; eiusdem radices indigent correctione, & sicuti Brionia
ipsa alba (ut arbitratus sum) realiter est ipsum Miccio-
can, ita, & non aliter, brioniam nigram realem esse sala-
pam Indorum, suasque cunctas habere dotes pro comperto
teneo.

Ecce igitur (Compater carissime) te postulante ac fla-
gitante, meam habes sententiam de Micciocane, salapa, ac
de Brionia; ideò si metam, & verum scopum minimè teti-
gisse comperies, me excusatum habebis, quoniam sufficet
mibi in gratiam tuam superiora dixisse, tibi que opinionem
meam circa hoc propalasse.

Postremò in obseruationibus in medicamentorum com-
positionibus ob Officinarum usum Georgij Melichij Augu-
stani, olim ad insigne strutij Venetijs Pharmacopœe tua di-
ligen-

*ligentia, ac studio mox in lucem editis, pluribusque præstan-
tioribus medicinis, ac tuis annotationibus decoratis ac illu-
stratis fol. 53. describitur formula confectiois Imperialis
Officinarum, & in eius tua obseruatione vulgari sermone,
sic scribis.*

Questa confettione è molto in vso, se bene per il
più s'adopera senza muschio, & noi più volte l'hab-
biamo parata con aggiunta d'ambra eguale al mu-
schio ad istanza dell'Eccellentiss. Sign. Zacharia
dal pozzo Medico, &c.

Questo se ne seru iua di questa confettione com-
pleta con ambra, & muschio negli affetti vterini cõ
felicissimo successo, con tutto, che la maggior parte
de Medici tiene, che in simil casi ella apporti più to-
sto nocumento, che giouamento.

*Verissimum est, quòd in affectibus vterinis, & hysteri-
cis per os hanc confectioem imperialem pluries non solum
exhibui, ac propinavi maximo cum patientum beneficio, &
non (ut alij asserunt cum nocumento eorum) verum etiam
alias res odoratas, confectioesque varias cum musco, tra-
didi, nihilominus nemo credere debet meo Marte hoc fecisse,
quoniam hoc præsidij genere usus fui, autoritate, & ex-
perientia (quæ est rerum magistra) præstantissimorum in
Medica arte Virorum innixus, (quibus profectò quisq; mi-
nimè contradicere poterit) Nam Hypocrates Medicinæ Mo-
narcha lib. de natura muliebri sect. 3. vers. 84. & 2. de
morb. mulierum sect. 3. vers. 283. iubet, ut præfocata
mulie-*

mulieres vinum odoratissimum deglutire cogantur. Hoc enim, tum odoris suavitate, tum etiam tenuitate substantiæ ad uterum penetrat, & sua caliditate frigidos in eo existentes vapores dissolvit, & Horatius Augenus tempestatis presentis Vir in Arte Medica Celeberrimus in lib. 12. suarum Epistolarum, ac consultationum, Epistola 7. ubi agere videtur de hysterico affectu, seu de uteri suffocatione fol. 150. t. utebatur quodam suo experimento Augeny vocato, in quo ingreditur muscus, quod (sicuti ipse eo loci testatur, nunquam sefellit, quod est, ut mulier hysterica devoret musci optimi grana quinque, cinamomi, gariophicorum, nucis moscatæ an. scr. i. vino odoratissimo dissoluta, & in eadem Epistola fol. 51. t. pro præservatione ab uteri suffocatione pilulas suas de musco vocatas his verbis commendat.

Si quis alternis diebus ante cenam per horas duas assupserit scr. ij. pilularum de musco, adeo præservabitur ab omni suffocatione, ut nullum sit inuentum efficacius præsidium.

Quarum pilularum formulam hic notandam duxi.

Rec.	Sileris montani	℞	
	Rubeæ tinctorum		
	Pulegij		an. drach. vi.
	Calami aromatici		
	Medullæ granorum pæoniæ		
	Musci electi		_____
	Spicæ nardi	_____	dr. i.
			Cum

Cum succo Artimisię, secundum artis dogma fieri debet
massa pilularum, quarum dosis est à scr. ii. ad scr. iii. abstinendo
tamen æstivis, calidisque temporibus, & in affectu à bi-
liosius humoribus procreato. Juvat maximè in omni inie-
terata suffocatione à mensibus retentis, & à seminis vi-
tio. Assumptis pilolis, dandum est apozema ex decoctione
artemisię, & menthę siccę cum vino odorato.

Quapropter Magni Hyppocratis, & Augeniū auctori-
tate motus (sicuti superius dixi) per os in suffocatione ma-
tricis, felici cum successu, non solum tuam imperialem con-
fectionem (Carissime Compater) completam cum musco, &
ambra, verum etiam (occasione præstita) experimentum
supradictum Augeniū, eiusdemque pilulas cum musco, nec
non aliquando trageas cum diagalanga, ac musco confe-
ctas longo temporis cursu exhibui, neque ex iis nocumentum
ullum, sed semper iuvamentum subsequutum est, ad lau-
dem omnipotentis Dei.

Neque rationabiliter quis inferre posset ex iis nocumen-
tum ullum, ac damnum subsequi posse; Eapropter si præ-
fata maior Medicorum pars annotationem facultatum con-
fectionis Diambre completę, in qua plurima quantitate
ingrediat muscus, & ambra in lib. nuper à te edito tuarum
observationum, & à me superius citato folio 57. ipsam
Diambrem confectionem summopere valere aduersus pas-
siones matricis mulierum animadvertisset, Imperialem
confectionem in iisdem matricis passionibus profecto mini-

mè improbasset? At quoniam ne sermo meus ulterius pro-
cedat, & ne tēdio te afficiam, calamum temperabo, & fi-
nem imponam, & interim pro tua salute, ac incolumitate
DEVM Opt. Max. deprecabor.

Vale, iterumque Vale.

Feltrię die 12. Septembris 1627.

I L F I N E.